

SOLIDARITETSFONDEN

Gennem Den Europæiske Unions Solidaritetsfond kan EU støtte en medlemsstat, et tiltrædelsesland eller en region økonomisk i tilfælde af større naturkatastrofer.

RETSGRUNDLAG

Artikel 175, tredje afsnit, og artikel 212, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (TEUF), Rådets forordning (EF) nr. 2012/2002 af 11. november 2012 om oprettelse af Den Europæiske Unions Solidaritetsfond og Europa-Parlamentets og Rådets forordning af 15. maj 2014 om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 2012/2002 om oprettelse af Den Europæiske Unions Solidaritetsfond.

MÅL

Den Europæiske Unions Solidaritetsfond (EUSF) giver EU mulighed for at yde solidarisk og effektiv støtte til en medlemsstat eller til et tiltrædelsesland til at imødegå skader forvoldt af en større naturkatastrofe. Gennem EUSF, der finansieres uden for det normale EU-budget, kan der mobiliseres op til 500 mio. EUR om året for at supplere de offentlige udgifter til hjælpeaktioner i nødsituationer i de berørte stater.

BUDGET OG RESULTATER

EUSF blev oprettet ved forordning nr. 2012/2002 af 11. november 2002 for at imødekomme behovene i forbindelse med de alvorlige oversvømmelser, der ramte Centraleuropa i sommeren 2002. Siden da er der til 80 katastrofer (herunder oversvømmelser, skovbrande, jordskælv, orkaner og tørke) i 24 forskellige europæiske lande blevet ydet støtte til en samlet værdi af over 5 mia. EUR.

A. Anvendelsesområde og støtteberettigelse

EUSF tjener hovedsagelig til at yde bistand i tilfælde af større naturkatastrofer, som har alvorlige følger for levevilkårene, miljøet eller økonomien i en eller flere regioner i en medlemsstat eller i et kandidatland. En naturkatastrofe betragtes som en »større« naturkatastrofe, hvis den (i en medlemsstat eller et kandidatland) forårsager direkte skader, der enten vurderes til mere end 3 mia. EUR (2011-priser) eller udgør mere end 0,6 % af denne stats bruttonationalindkomst (BNI). En »regional naturkatastrofe« defineres også som værende en naturkatastrofe i en NUTS 2-region, der medfører direkte skade, der overstiger 1,5 % af denne regions bruttonationalprodukt (BNP). Hvis der er tale om regioner i den yderste periferi i henhold

til artikel 349 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, sættes denne tærskel til 1 % af det regionale BNP.

1. Foranstaltninger

Bistanden fra EUSF har form af en ydelse, der skal supplere de offentlige udgifter, som modtagerstaten skal afholde, og har til formål at finansiere foranstaltninger til afhjælpning af skader, for hvilke der i princippet ikke kan tegnes forsikringer. Hasteforanstaltninger, der kan komme i betragtning for finansiering, er:

- omgående udbedring af infrastruktur og faciliteter på energi-, vandforsynings-, spildevands-, telekommunikations-, transport-, sundheds- og undervisningsområdet
- midlertidig indkvartering og nødhjælp for at opfylde befolkningens umiddelbare behov
- omgående udbedring af den forebyggende infrastruktur og beskyttelse af kulturarvssteder
- rensning af katastroferamte områder, herunder naturområder.

2. Indgivelse af anmodning

Det katastroferamte land retter anmodning til Kommissionen om tilskud fra EUSF senest tolv uger efter den første skade i forbindelse med katastrofen. Den skal vurdere den totale direkte skade i forbindelse med naturkatastrofen og dens indvirkning på den berørte befolkning, økonomi og miljø, og omkostningerne forbundet med de påkrævede foranstaltninger, og den skal angive alle andre kilder til finansiering sammen med gennemførelsen af Unionens lovgivning om forebyggelse og håndtering af naturkatastrofer.

3. Gennemførelse

Tildelingsprocedure kan efter indgivelsen af en anmodning efterfulgt af en budgetprocedure tage flere måneder. Når midlerne er tildelt, udbetales tilskuddet efter undertegnelsen af en aftale mellem Kommissionen og modtagerlandet.

Ved 2014-reformen blev der indført mulighed for, at medlemsstaterne kan anmode om forskudsbetaling, hvis ydelse kommissionen træffer afgørelse om, hvis der er tilstrækkelige midler til rådighed. Denne forskudsbetaling kan ikke overstige 10 % af det forventede samlede finansielle bidrag fra EUSF, og der er lagt et loft på 30 millioner EUR.

Modtagerstaten er ansvarlig for anvendelsen af tilskuddet og fører tilsyn med måden, hvorpå midlerne anvendes (Kommissionen kan dog foretage kontrolundersøgelser på stedet af de operationer, der finansieres fra EUSF). Nødforanstaltninger kan finansieres med tilbagevirkende kraft for at dække hjælpeindsatsen fra katastrofens første dag.

Det er ikke muligt at dobbeltfinansiere foranstaltninger, og det er modtagerstatens ansvar at sikre, at de omkostninger, der dækkes af EUSF, ikke dækkes af andre af Unionens finansieringsinstrumenter (især af samhørighedsinstrumenter eller via landbrugs- eller fiskeripolitikken).

4. Anvendelse af tilskuddet

Tilskud fra Solidaritetsfonden anvendes inden for en frist på 18 måneder at regne fra datoen for tilskuddets udbetaling. Den del af midlerne, der ikke måtte være anvendt, kræves tilbagebetalt af modtagerstaten. Senest seks måneder efter udløbet af fristen på 18 måneder forelægger modtagerstaten en gennemførelsesrapport for Kommissionen. Dette dokument angiver i detaljer en begrundelse for de udgifter, som var berettiget til tilskud fra Solidaritetsfonden, samt eventuelle andre finansieringskilder, herunder forsikringsgodtgørelse og erstatning fra tredjepart.

5. Revisionsrettens årlige beretning og kontrol

Kommissionen forelægger en årsrapport om EUSF's virksomhed. Den seneste årsrapport vedrører 2016 og viser, at Kommissionen modtog seks ansøgninger i løbet af året: fra Grækenland (jordskælv ved Lefkada) fra Det Forenede Kongerige (oversvømmelse); fra Tyskland (oversvømmelse i Niederbayern) fra Cypern (tørke og brande) fra Portugal (brande på Madeira); fra Italien (jordskælv). Alle de nævnte sager fik grønt lys af Kommissionen: for så vidt angår jordskælvet i Grækenland og oversvømmelserne i Tyskland blev EUSF mobiliseret i 2016, og for de fire andre ansøgninger blev der truffet afgørelse i begyndelsen af 2017. Ifølge denne årsrapport blev fire tidligere interventionsprocedurer for Solidaritetsfonden afsluttet i løbet af 2016.

En særberetning fra 2012 fra Revisionsretten omhandlede jordskælvet i 2009 i L'Aquila i Abruzzoregionen i Italien. Dette var den alvorligste naturkatastrofe, som EUSF har skullet yde bistand til, siden den blev oprettet. Dette var den alvorligste naturkatastrofe, som EUSF har skullet yde bistand til, siden den blev oprettet. Der blev i alt ydet over 500 mio. EUR i bistand. Beretningen konstaterede, at alle de finansierede projekter med undtagelse af et særlig indviklet projekt (CASE) var i overensstemmelse med forordningen.

B. Reformen af EUSF i 2014

I 2005 havde Kommissionen forelagt forslag om at udvide Solidaritetsfondens interventionsområde og sænke de tærskler for intervention, der kan udløse finansiering, men disse forslag var blevet bremsede af et flertal af medlemsstaterne. For at løse op for situationen havde Kommissionen i sin meddelelse af 6. oktober 2011 om Den Europæiske Solidaritetsfonds fremtid foreslået måder til forbedring af fondens funktion, men dette havde ikke ført til genoplivning af debatten. Den 25. juli 2013 forelagde Kommissionen et nyt lovgivningsforslag, der blev behandlet under den almindelige lovgivningsprocedure og førte til, at ændringsforordningen (EU) nr. 661/2014 af 15. maj 2014 trådte i kraft. Med de nye regler for anvendelsen af EUSF indføres der følgende elementer:

- en hurtigere procedure, der fører til udbetaling, indførelse af forskudsbetaling, og mere tid for modtagerlandene til at bruge de midler, de får stillet til rådighed (forlænget fra 12 til 18 måneder);
- nærmere præciseret anvendelsesområde og regler for tilskudsberettigelse;
- mere vægt på forebyggelse og afbødning af virkningerne af naturkatastrofer.

C. Forenklingsforanstaltninger i omnibusforordningen

Den komplekse »omnibusforordning« (forordning (EU, Euratom) 2018/1046 af 18. juli 2018, som indeholder den reviderede finansforordning og ændrer flere forordninger samtidig) omfatter forenklet mobilisering (forslag til ændringsbudgetter) og overførselsprocedurer og automatisk fremførelse af forpligtelsesbevillinger til Den Europæiske Unions Solidaritetsfond.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

I en beslutning af 15. januar 2013 om Den Europæiske Unions Solidaritetsfond, gennemførelse og anvendelse^[1], understregede Parlamentet EUSF's betydning som EU's vigtigste instrument til at reagere på alvorlige katastrofer. Samtidig kritiserede Parlamentet den uacceptabelt lange tid, det tager at yde støtte til ramte regioner eller medlemsstater, og opfordrede til, at disse forsinkelser blev mindsket ved, at man forenkede de involverede procedurer og gjorde det muligt at foretage udbetalinger på forhånd; disse elementer blev medtaget i det nye lovgivningsforslag i juli 2013. Kommissionens forslag omfattede også andre forslag fra Parlamentet, såsom en klarere og mere præcis definition af katastrofebegrebet og anvendelsesområdet for at nedbringe den skepsis, der næres af de mange medlemsstater, der er imod en reform af dette EU-instrument.

Både Parlamentet og Rådet vedtog på grundlag af det ovennævnte kommissionsforslag fra juli 2013 deres respektive holdninger, på hvis grundlag de interinstitutionelle forhandlinger fandt sted i februar 2014, idet der blev indgået et kompromis efter tre møder ved førstebehandling under den almindelige lovgivningsprocedure. De nye regler trådte i kraft i juni 2014.

Parlamentets forhandlingsposition omfattede kraftig støtte til mekanismen med forhåndsbetalinger. Denne nye bestemmelse — oprindeligt slettet af Rådet — er en del af det kompromis, der blev indgået (med den tærskel, der er fastlagt i Kommissionens forslag, dvs. 10 % op til et loft på 30 mio. EUR).

Hvad angår tærsklen for støtteberettigelse af regionale katastrofer, fastholder den oprindelige aftale andelen på 1,5 % af BNP som fastlagt i Kommissionens forslag, men det lykkedes Parlamentet at sikre en lavere tærskel, nemlig 1 % af BNP for Den Europæiske Unions regioner i den yderste periferi. Andre resultater, der blev opnået, er en forlængelse af medlemsstaternes frist for at indgive ansøgninger til 12 uger (Kommissionens holdning var 10 uger); der blev indført en seks-ugers frist for Kommissionen til at besvare ansøgninger, og den periode, inden for hvilken bidragene fra fonden skal bruges, blev forlænget til 18 måneder (Kommissionens og Rådets holdning var 12 måneder).

Teknisk bistand er i princippet ikke støtteberettiget, men Parlamentets holdning medførte en undtagelse fra denne bestemmelse, og der blev indgået et kompromis: der vil kunne ydes støtte til udgifter til teknisk bistand direkte forbundet med forberedelse og gennemførelse af projekter.

[1]EUT C 440, 30.12.2015, s. 13.

I sin beslutning af 1. december 2016 om Den Europæiske Unions Solidaritetsfond: en vurdering^[2] fremhævede Parlamentet betydningen af revisionen i 2014, hvor det lykkedes at overvinde blokeringen i Rådet, og som udgjorde et længe ventet svar på Parlamentets gentagne anmodninger om at forbedre effektiviteten og reaktionsevnen i forbindelse med støtten for at sikre en hurtig og gennemsigtig indsats for at hjælpe borgere, der er ramt af naturkatastrofer.

Parlamentet glædede sig over de nye bestemmelser, som Kommissionen foreslog i det ovennævnte omnibusforslag, og gav i sin egenskab af medlovgiver under den almindelige lovgivningsprocedure sin støtte til de ændringer, der fører til forenkling og lettere tilvejebringelse af midler.

Marek Kołodziejski
01/2020

[2]EUT C 224, 27.6.2018, s. 140.

